

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača za leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserte) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 15. januvarija 1892.

Politiški oddelek.

Notranji položaj in vprašanje trgovinskih pogodb.

(Od slovenskega državnega poslanca.)

(Konec.)

Navzlic vsem nezgodam, katere jo dandanes tarejo, je naša vinska produkcija vendar še silno gospodarske važnosti. Ona sicer ni tako znamenita, da Kranjska brez nje ne bi mogla shajati, kakor n. pr. Dalmacija ali južna Tirolska, vendar pridelujemo pri nas še kakih 150.000 hl. vina na leto, in to nam reprezentuje toliko narodnega dohodka, da je vprav dolžnost vsacega naših zastopnikov, braniti z vsemi silami interes naših vinogradnikov. In nikakor ne morem tajiti, da se trgovinske pogodbe premalo ozirajo na koristi avstrijske vinske produkcije.

Posamezni tarifi sicer na prvi pogled ne kažejo nobene neugodne spremembe. Nasprotno, vinska carina na Nemškem, kamor se speča precej avstrijskega vina, znižala se je od 24 na 20 mark, in tista črnina, katera se na Nemškem rabi za mešanje (Verschnittweine), plačala bode za naprej celo le 10 mark. Toda v italijanski pogodbi, oziroma v njenem končnem protokolu nahajamo posebno določbo, katera nam prav suhoparno pove, da kakor hitro Italija svojo dosedanje vinsko carino zniža z 20 frankov v zlatu na 5 fr. 77 cent., primorana je tudi naša država takoj zmanjšati svojo carino z 20 gld. na 3 gld. 20 kr. v zlatu. To je določba, katera je mene prestrašila zlasti v prvem hipu. In navzlic temu, da se mi stvar sedaj, po natančnem preudarku, ne vidi več toliko nevarna, ponavljam iste besede, katere se sem bil izustil pri razpravi v odseku: „Če bi nam bilo glasovati zgolj o trgovinski pogodbi z Italijo, niti za trenotek se ne pomislim in z vso odločnostjo bi se protivil takemu dogovoru.“

Dvojno vprašanje nastane namreč glede tega določila. Prvo meri na to, ali je verjetno, da nas Italija primora do takega znižanja, drugo se tiče posledic, katere utegnejo prikazati se v tem slučaju.

Glede prvega vprašanja moram najprej poudarjati, da smo že dejansko imeli nasproti Italiji tako nizko carino, kakor nam sedaj zopet preti le kot eventualiteta. Od l. 1878. do 1888. smelo je italijansko vino v sodih proti carini 3 gld. 20 kr. čez našo mejo, dočim je naše vino v Italijo hodilo za 5 frankov 77 cent. To nam takrat nič ni škodovalo, statistika trgovinska nam kaže, da smo na pr. l. 1885. iz Italije dobili 7.878 hl., tja poslali pa veliko več, namreč 176.623 hl. Po trgovinski pogodbi l. 1887. se je to predrugačilo. Tudi za italijanski vinski import postal je veljaven tarifni nastavek našega avtonomnega tarifa, t. j. 20 gld. v zlatu je bilo odrajtati od vsakega hektolitra italijanskega vina, za to se pa je uže takrat v končni protokol doslovno bil zapisal tisti odstavek, kateri nam sedaj toliko preglavic dela. Kajti razmere so se med tem časom bistveno spremenile, trtna uš vpoštošila je naše vinograde, količina vinskega pridelka se je silno skrčila, še bolj pa so poskočile vinske cene. Le pomislimo nazaj za par let, hektoliter istega vina, katero jo pred 6—7 leti veljalo 8 do 10 gld., plačuje se sedaj z 20—30 gld.! In vinogradnik naš potrebuje teh zvišanih cen, sicer se nikoli ne bode lotil trudapolnega in dragega dela, nasajati nove nasade s požlahtnenimi ameriškimi trtami. V kak položaj zagazimo torej, če nam Italija s svojim velikanskim pridelkom zniža carino, če nas sili do nizke carine 3 gld. 20 kr. ter s svojimi cenami vini preplavi naše pokrajine?

Hvala Bogu, po resnem vsestranskem preudarku smem reči, da se mi ta nevarnost ne vidi iminentna. Italija tega baje ne bode mogla storiti, vsaj ne jednostransko zgolj nasproti naši državi. Merodajno za Italijo je namreč trgovinsko razmerje te države do sosedne Francoske. Sedaj nimata ti državi in sicer od leta 1888. sem nobene pogodbe, nahajata se torej v gospodarski neslogi in Italija bridko zdihuje pod pogubnimi

posledicami tega razmerja. L. 1887. izvažali so Italijani na Francosko še 2,782.000 hl. vina, leta 1890. le še 19.583 hl., vinski eksport italijanski na Francosko je popolnem ponehal. A ne le pri vinu, tudi pri drugih izdelkih kaže se za Italijo najnujnejša potreba, urediti njeno trgovinsko razmerje s Francoske ter vsaj v trgovinskem oziru pobotati se z močnejšim sosedom. To velja v prvi vrsti o najznamenitejšem eksportnem blagu italijanskem, o surovi svili. Svilno predivo italijansko navezano je na francosko obrtnost, kajti tacih konsumentov, kakor je sloveča francoska svilna obrtnija za izdelke italijanskih predilnic ni moč nadomestiti po vsem širokem svetu ne. In kaj jednacega, dasi v zmanjšani meri velja za nekatere druge stroke, na. pr. za slamnate pletenine, za mramor in mramornate izdelke itd. Kaj pa sledi iz tega? Po mojem mnenju leto, da mora laška država vedno težiti po tem, da se vsaj v trgovinski politiki pobota s francoskim sosedom. Radi tega ga pa ne bode z lepa dražila s tem, da bi njemu nasproti vzdržala svojo vinsko carino 20 frk., Avstriji pa jo znižala na 5 frk. 77 cent. Kajti tako postopanje bi silno neugodno moralo uplivati na trgovinsko razmerje ter jako poostriti obstoječo protivje.

Vsaj toliko se mi vidi torej gotovo, da če se Italija odloči za tak korak, zgodi se to še le takrat, kadar se je sporazumela tudi s Francosko. A v tistem trenutku nam invazija italijanskih vin ne bode več toliko nevarna. Kajti v tem slučaju bode velika količina italijanskega vinskega pridelka zopet se izvažala na Francosko, vrh tega se ga bode dosti spečalo v Švico, tudi na Nemško pojde ga vsled znižane carine več nego sedaj, po starem načelu, da več kupcev podraži blago, dvigniti se morajo torej cene italijanskemu vinu, in potem nas ne uniči njegova konkurenca. Kajti naše občinstvo, v onih krajih, kamor spečamo svoje vino, vajeno je naših pitnih lahkinih vin, italijansko vino je črno, težko, nestanovitno, našemu okusu ne prija, mnogo ceneje bi moralo biti nego domače, da se mu privadimo, nevarnosti ne bo, kakor hitro se skrči razlika med vinskimi cenami.

In še jedna. Mi pri nas na Kranjskem znamo žalibog iz bridke lastne skušnje, kaj pomenita besedi: trtna uš! Ta škodljivec začenja se širiti tudi na Laškem, če sem prav poučen, okužil je letos uže 78.000 hektarov, torej 7krat toliko, kakor meri celo vinsko ozemlje naše Kranjske. Čim bolj napreduje ta merčes, tem manj se nam bode bati italijanskega tekmeča, kajti v isti meri zvišati se morajo cene laškemu vinskemu pridelku.

Če to vse jemljem v poštev, rodi se mi prepričanje, da je mogoče navzlic mučni določbi o vinski carini, glasovati za trgovinske predloge. Res je, neka negotovost, neka bojzljivost polastiti se mora učasih vinogradnikov, težko lotili se bodo novih nasadov, sedaj ko se vender boje, da ne bi konkurenca italijanskih cenениh vin jih spravila ob plačilo za njih trud, ali naposled je eventuelnost, da isti slučaj v istini nastopi, vender zelo oddaljena, z druge strani pa ne smemo pozabiti, da predložene trgo-

vinske pogodbe v ostalih svojih določilih ponujajo toliko ugodnostij naši poljedelski produkciji, da tega ne sme prezirati nihče, kdor koli v praktičnim očesom motri gospodarski položaj našega naroda.

Pa še dve drugi točki sta, mimo katerih ne moremo. Kak položaj nastane državi naši, če odklonimo pogodbe? Avstrija mora izvažati svoje pridelke, kajti zadolžena država smo, inozemstvo terja od nas obrestij za javna in za privatna posojila, česar v denarji plačati ne moremo, plačamo z blagom. Kam zagazimo, če nimamo pogodeb, če nam po njih niso osigurana inozemska tržišča?! Številke, koje sem preje bil navajal o italijanskem izvozu na Francosko, kažejo jasno, kaj to pomeni, če se v mejnarodnem prometu pretrgajo prijateljske vezi, katere se razodevajo v mejsobojnih trgovinskih pogodbah. Če se ozremo na skupno količino našega izvoza v dotične države, znaša naš izvoz tje 413 milijonov gld., in če primerimo naš vvoz iz istih dežel, znaša 247 milijonov, t. j. za 166 milij. gld. več prodamo na leto, nego kupimo. Vže te številke kažejo, da ni prezirati pogodeb, katere nam varujejo in sicer za dolgo dobo 12 let, naša inozemska trgovišča.

Pa tudi, če bi hoteli ugovarjati pogodbam zlasti z ozirom na ono nevarnost, katera vsled italijanske pogodbe preti našemu vinarstvu, kaj nam to hasni? Velika večina osigurana je v našem državnem zboru dotičnim pogodbam. V Pešti sprejeli so jih jednoglasno, navzlic vinski carini in navzlic temu, da je Ogerska o svojim vinarstvom nič manj prizadeta nego naša državna polovica ter da Ogri gotovo dobro znajo braniti svoje koristi, pri nas pa, na Dunaji, če bode 60—70 poslancev proti trgovinskim pogodbam, — vsi ostali, kacihi 270, glasovali bodo za vladne predloge. Iz tega se razvidi, da nič ne opravi, če prav proti predlogam govorim in glasujem. S tako opozicijo ne bi koristil svojim volilcem, nasprotno celo, škodoval bi njihovim interesom. Veliko pametneje se mi torej vidi, pritrditi predloženim pogodbam, ob enem pa zahtevati od vlade, da nam priskoči s primernimi nizkimi železničnimi tarifi ter da vinarstvu našemu na pomoč prihiti s krepkimi podporami proti trtni uši.

Politični pregled.

Poslanska zbornica. — Prva seja po praznikih bila je dne 8. t. m. V zbornici bilo je jako prazno in videti je bilo, da se novemu ministru, ki ima prvič zasesti v zbornici ministerski stol ne pripisuje nobene važnosti. Ko Smolka otvori sejo, prebere se pismo grofa Taaffeja na predsednika zbornice, v kateri se naznanja imenovanje novega ministra grofa Kuenburga. Navadno predstavljanje je grof Taaffe popolnoma opustil in to najbrže zato, ker je grof Kuenburg kot poslanec že celi zbornici znan. Sicer na dnevnem redu ni bilo važnih točk. in na vrsti bilo je le več peticij, verifikacij in interpelacij. Grof Kaunic podpiral je peticijo dveh ženskih društev, ki prosita, da bi se ženskam dovolilo študiranje na vseučiliščih. Overila se je volitev posl. Foreggerja, kateri overitvi se je pa posl. dr. Gregorec protivil in je slikal volitev kot nepravilno in je očital dr. Foreggerju prostozidarstvo, in ko so na to še mej drugim Mladočehi interpelovali vlado zaradi dogodkov, ki so z zadnjim Gregrovim govorom v zvezi, se je seja zaključila.